

Art Deco és Modernizmus
Lakásművészet Magyarországon, 1920 – 1940

Szakmai beszámoló
a Nemzeti Kulturális Alap számára

ART DECO
és **MODERNIZMUS**
Lakásművészet Magyarországon 1920-1940
ART DECO
and **MODERNISM**
Home Design in Hungary 1920-1940

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM 2012. MÁRCIUS 16 – 2012. SZEPTEMBER 30.
MUSEUM OF APPLIED ARTS 16 MARCH 2012 – 30. SEPTEMBER 2012
1091 BUDAPEST ÜLLŐI ÚT 33-37. • INFO@IMM.HU • WWW.IMM.HU

2012. március 16 – november 11.
Iparművészeti Múzeum, Budapest, Üllői út 33-37.

Tartalom

Bevezető

A kiállítás létrehozói

A kiállítás koncepciója és tematikája

A kiállítási anyag összetétele

Az anyag tematikus elrendezése

A kiállítás előkészítése

Restaurálás

Installáció

A kiállítást kísérő kiadványok

A kiállítás katalógusa

Közönség és múzeumpedagógiai programok

Workshopok

Családi napok

Teaházak

Múzeumpedagógiai kiadványok

Látogatói adatok

Tárlatvezetések

Marketing kommunikáció és sajtó

Szatellit kiállítások

Mellékletek:

Látogatói és bevételi kimutatás

Installációs tervek

A kiállítás katalógusa

A kiállítás kísérő kiadványai, szórólapjai, plakátja

Válogatott sajtómegjelenések

Szakmai beszámoló a kiállítás megvalósításáról

A pályázati beszámoló és a kiállítás ismertetése a múzeum honlapján az alábbi helyeken érhető el:

www.imm.hu/palyazatibeszamolok

www.imm.hu/artdeco

Támogatás: 20.000.000.- Ft

Pályázati azonosító szám: 3506/1721

Az Iparművészeti Múzeum *Art deco és Modernizmus – Lakásművészet Magyarországon, 1920-1940* c. kiállítása 2012. március 16-án, a Budapesti Tavaszi Fesztivál nyitórendezvényeként nyílt meg. A nagyszabású kiállítás az 1920-as, 30-as évek művészi igényű, belsőépítészeti iránymutatása nyomán létrejött enteriőrjeit, iparművészek alkotta lakberendezési tárgyait mutatta be. A lakásművészet témája köré font kiállítás egyúttal alkalmat adott arra, hogy korszak iparművészetének hangsúlyos műfajaiba, a textilművészet, a fém- üveg- és kerámiaművesség helyzetébe is betekintést adjon.

Az első világháborút követő két évtized sok változást, árnyalatot hozó, izgalmas periódusa az volt otthon művészetének. A Bauhaus nevével fémjelzett „klasszikus modern” erős hatását modelláló, elegáns *art deco*, a magyar közízlést mélyen meghatározó *eklektika* és *népies irányzatok* összetett képét rajzolják a korszak lakásművészetének. A legbefolyásosabb művész-egyéniségeinek munkái mellett már-már feledésbe merült, de egykor sokat foglalkoztatott kitűnő tervezők bútorai, és az ezeket kiegészítő, a lakóteret otthonná emelő dísz tárgyak, textíliák, világítótestek kerültek kiállításra. Az Iparművészeti Múzeum saját gyűjteményi anyaga mellett társintézményeink, gyűjtők és magánszemélyek műtárgyaiból összeállított kiállításon mintegy 440 műtárgy szerepelt, köztük kiállításon még soha be nem mutatott darabok.

Nyitva tartás, látogatottság

A kiállítást folyamatosan nagy érdeklődés övezte, ezért az eredeti időtartamot meghosszabbítottuk, így **2012. március 16 – 2012. november 11-ig** volt látogatható.

A regisztrált látogatók száma ez idő alatt: **36.347 fő**

A belépőjegyekből és a kiállításához kapcsolódó

rendezvényekből származó bevétel: **40.579.010 Ft**

A katalógusból és múzeumpedagógiai kiadványokból
származó bevétel: **1.791.000 Ft**

(A részletes kimutatást l. a mellékletben)

Jegyárak:	Teljes árú: 1800 Ft,	26 év alatt/62 év fölött: 900 Ft
	Felnőtt csoportos jegy: 1400 Ft	Diák csoportos jegy: 700 Ft
	Családi jegy: 3500 Ft	

A kiállítás létrehozói

A kiállítás kurátora:

Horányi Éva, az Iparművészeti Múzeum Bútorgyűjteményének vezetője

A kurátor asszisztense:

Reichart Dóra művészettörténész, a Múzeum Adattárának munkatársa

Installációterv: Somlai Tibor belsőépítész-formatervező

Kiállítási grafika: Katona Klára

Kiállítás-szervezés: Naszlady Ágnes

Műtárgykölcsönzés: Erdei T. Lilla

A műtárgyakat restaurálta: Brenner Róza, Csontos Katalin, Darabos Edit, Doublinszky Éva, Galambos István, Hajtó Kornélia, Honos Rudolf, Juhász Andrea, Juhász Gábor, Kovács András, Madarászné Gorej Judit, Németh György, Orosz Péter, Pataki Anikó, Tóth Márta

Fotók: Áment Gellért

Installáció: KIÁLL kft, BEFLEX, Poczók László és munkatársai, Csüllög Gábor

Sajtóreferens: Koren Zsolt

PR, marketing: Nagy Bernadett

Múzeumpedagógia: Koncz Kinga, Pataki Judit, Arlene Peukert

Közreműködők: Major Gábor, Semsey Balázs, Soltészné Haranghy Ágnes, Tóth Livia, Varga Katalin

A kiállításon bemutatott anyag mintegy fele kölcsönzött műtárgyakból állt.

15 magánszemély,

3 magángaléria és

14 közgyűjtemény közreműködésével állítottuk össze, ez utóbbiak az alábbiak:

ARTE Galéria (Budapest)

Budapest Történeti Múzeum Kiscelli Múzeuma

Városi Képtár - Deák Gyűjtemény (Székesfehérvár)

Déri Múzeum (Debrecen)

Ernst Galéria (Budapest)

Kieselbach Galéria (Budapest)

Kner Nyomdaipari Múzeum (Gyoma)

Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (Budapest)

Magyar Építészeti és Építőipari Múzeum (Budapest)

Magyar Nemzeti Galéria (Budapest)

Magyar Nemzeti Múzeum (Budapest)

Néprajzi Múzeum (Budapest)

Óbudai Múzeum (Budapest)

Országos Széchényi Könyvtár (Budapest)

Országos Színháztörténeti Intézet és Múzeum (Budapest)

Türr István Múzeum (Baja)

A kiállítás koncepciója és tematikája

Az Iparművészeti Múzeum kiállítása a 1920-as, 30-as évek iparművészetének egy jelentős, sokféle művességet integráló, s a Múzeum gyűjteményeinek összetételéhez jól igazodó szegmensét, a *lakásművészetet* kívánja bemutatni látogatóinknak. A lakás hálás téma: a közönség számára ismerős és vonzó – a muzeológus számára jó lehetőség arra, hogy a tárgyak sokfélesége által hatásosan mutassa be az említett korszakot jellemző sokszínűséget, irányzatok, ízlések változatosságát.

A *sokszínűség* a kiállítás egyik kulcsszava. Célunk, az volt hogy a korszakban egymás mellett elő, avagy rövid egymásutánban elfogadottá és divatossá váló irányzatok változatosságára hívjuk fel a figyelmet.

Az art deco nagyon nehezen definiálható stílus. Sokan még a stílus fogalmát is elvitatják tőle, inkább jelenség, kifejezési forma, amely sokféle stílust és „izmust” használ forrásaként. Az egzotikumból táplálkozó klasszikus francia art deco luxus-világából kevés származott át a kivérzett és döcögősen újraépítkező Magyarországra. Sokkal inkább a tulajdonképpen tradicionálisan erőteljesnek mondható osztrák-német hatás – a klasszikus Werkstätte mintákon túl az „igazi modern”, Bauhaus funkcionális-konstruktivista esztétikájáig. Csakúgy, mint a népművészet és a továbbélő, és a magyar díszítőművészetbe mélyen belegyökerező historizmus.

Az Iparművészeti Múzeum 1974-ben kiállítás-sorozatot indított, amely során 7-8 évenként egy-egy jelentős korstílus iparművészeti eredményeinek bemutatására törekedett. A gótika korától induló sorozat a szecesszióig ívelt. Jelen kiállítást – az említett körülmények miatt ugyan lényegesen szűkebb tematikával – újabb lépéskén értékelhetjük.

A kiállítási anyag összetétele

Lakásművészeti kiállításról lévén szó a kiállítás törzsanyagát a különböző *bútorok és egyéb lakberendezési tárgyak*, kiegészítők adták (lámpák, lakástextilek, kerámia- és fém plasztikák, díszműárúk, könyvek stb.) Az enteriőrszerű elhelyezéseknél ezek kiegészültek *képzőművészeti alkotásokkal* (festményekkel, szobrokkal, grafikákkal).

Fontosnak tartottuk, hogy a kiállításon érzékeltesük az iparművészet és a (vásárló) közönség kapcsolatát – bemutassuk azokat a fórumokat és médiumokat, ahonnan a korabeli vevők és megrendelők tájékozódhattak.

A korszakban látványosan felélénkülő kiállítási, vásári tevékenység *dokumentumai* mellett *korabeli sajtó* (szakfolyóiratokban és társasági lapok lakberendezési rovataiban) megjelenő információk, sőt *mozgóképes híradások*, illetve az e területet érintő *kereskedelmi reklámanyagok* (árkatalógusok, számolócédulák, prospektusok és plakát) is bemutatásra kerültek.

Hasonlóképpen kiemelt szerepet kaptak a különböző archívumokból (elsősorban az Iparművészeti Múzeum Adattárából, illetve a KÖH és az Építészeti Múzeum anyagából) válogatott korabeli dokumentumok, archív fotográfiák, illetve tervrajzok, melyek a kiállított tárgyi anyag hitelességét, korabeli közegét hívatottak bemutatni.

A tárgycsoportok kialakításakor egy-egy meghatározó művészegyéniségre koncentrálunk, az ő alkotásaik mellé/köré kerülnek azon pályatársak munkái, akikkel szorosabb kapcsolatban állt, követőjének, tanítványának tekinthető, hasonló elgondolások mentén alkotott.

Önálló egységként („dobozba zárva”) mutattuk be és az ebben a periódusban különösen felértékelődő és új minőségben megjelenő kerámia-művesség jelesebb alkotóinak közösségét, valamint néhány olyan különleges alkotót, akik tulajdonképpen pályájuk során „társművészként” tevékenykedtek, mégis eredeti ízű munkáikkal nagyon jelentős befolyással lettek a korszak otthonművészetére: Kaeszné Lukács Kató grafikus, Pekáry István festő, P. Szabó Éva takácsmester, textiltervező.

Az egyes műtárgycsoportokat információs szövegpanelek és archív fotókból, tervrajzokból, egyéb egykorú dokumentumokból összeállított tablók kísérik. A tárgyak válogatásánál törekedtünk arra, hogy olyan darabokat állítsunk ki, melyek jelzettek, alkotójuknak, kivitelezőjüknek kiléte egykorú publikációkkal, tervekkel alátámasztott, dokumentált.

Az anyag tematikus elrendezése:

A kiállítási anyag négy nagyobb egységre tagolódik. Az elosztás alapgondolata azoknak az irányzatoknak a számbavétele, amelyek a korszakban a jelentősen befolyásolták a tárgyalkotás szemléletét.

- I. A kiállítás első egysége foglalja keretbe azokat az alkotókat és tárgyaikat, akik az európai „klasszikus” art deco tarka, csillogó, mozgalmas, olykor teátrális és túlzó, valóban a *dekorativitásra* törekvő vonásaival öltöztették tárgyaikat.

Ide tartoznak Kozma Lajos 20-as évek derekán alkotott bútorai („Kozma barokk” és keleties ízű, színes munkái), illetve követőinek ez időben alkotott tárgyai pl. Kaesz Gyula korai munkái, Gróf József, Tálos Gyula, Kóródy György *bútorai, famunkái*.

A kiállítás ezen részében kapnak helyet a húszas évek *fém munkái, dísz tárgyai*, a háziipar finom munkáiként megjelenő *csipkék*, a dekoratív lakásdíszként is helytálló *könyvkötések, bőrmunkák*.

1. Pavilon: a dekoratív művészi kerámia bemutatása: Zilzer Hajnalka, Cser Jolán, Ráhmer Mária, Berkovits testvérek, Illés László, Neográdyék, stb. munkái által

- II. Magyarországon az építészetben és enteriőrművészetben 1930 körül kezdett érződni a Bauhaus nevével fémjelzett *konstruktivista-funkcionalista* látásmód. Ennek kifejeződését mutatjuk be a jeles építész-publicista *Borbíró Virgil* bútorai, *Freuer Gusztáv-Kurcz Gusztá, Vágó Pál, Fränkel György* belsőépítészek munkái és néhány tervezőhöz egyelőre nem köthető, ám igen jellegzetes modernista darab által (*csőbútorok* stb.)

Egyéb kiemelt alkotók: *Tevan Margit* ötvösművész, *Vértés Árpád* textiltervező, *Báthory Júlia* üvegművész.

Eben a részben kapnak helyet a korabeli *építészeti, lakberendezési irodalom, szaksajtó* termékei

2. Pavilon: *P. Szabó Éva* textilművész, a modern magyar lakástextil megteremtője

3. Pavilon: *Kaeszné Lukáts Kató* grafikus intarzia és festett bútortervei, papírmunkái, textiltervei (munkái átvezetnek a következő fejezethez)

III. Az 1930-as évek második felében sokat „szelídült” a berendező stílus. Átvéve a modernizmus erőnyeit, a funkcionalitást a *polgári kényelemmel* ötvöző „bécsi iskola”, az osztrák Haus & Garten mértéktartó és derűs hangulatát idéző irányzat kapott erőre. Ide soroljuk *Kaesz Gyula*, *Kovács Zsuzsa*, *Nagy Károly* munkáit.

Egyéb kiemelt alkotók: Gádor István, Gorka Géza keramikusok

IV. A fenti iránnyal rokon az évtized vége felé jelentkező régi-új áramlat, amely az anyagszerűség, a *kézműves hagyomány* és *népművészet* bizonyos elemeit emelte a lakásművészetbe. Itt mutatnánk be *Mináry Pál*, *Tálos Gyula*, *Hidegh Dezső* (főleg magángyűjteményből) származó tárgyait.

Kiemelt műtárgyak: *népies kerámiák*, *Cser Jolán* cserépkályhája

4. Pavilon: Pekáry István festő, grafikus: faliszőnyeg és gobelinek, intarziatervek

A kiállítás egyik szegletében berendezett „moziban” a MaNDA archívumából válogatott korabeli iparművészeti vásárokat, kiállításokat, lakásokat idéző hirdó- és játékfilmrészleteket vetítettünk. Falain az OSZK Kisnyomtatvány és Plakáttárának gyűjteményéből válogatott egykori filmplakátok futottak végig.

A kiállítás előkészítése

Restaurálás:

A kiállításon szereplő valamennyi műtárgy (a magántulajdonból érkezők is) tisztításon esett át, amelyet az Iparművészeti Múzeum restaurátor munkatársai végeztek.

A kisebb konzerváló beavatkozások mellett számos műtárgy esetében átfogó restaurálásra volt szükség, ezek az alábbiak:

Karosszék, Kóródy György, 1930 k. ltsz: 58.230.1

Üveges szekrényke, Kozma Lajos, 1920 k. , ltsz: 57.481

Kétajtós szekrény, magyar, 1930 k., ltsz: 87.138

Dolgozószoberendezés (4 db), Bierbauer Virgil, 1930, ltsz: 74.106-109

Kombinált szoba berendezése (12 db), Freuer-kurcz, 1935, ltsz: 88.40.1-12

Virágállvány, Kozma Lajos, 1920-as évek, ltsz: 83.157

Kombinált szekrény, Kovács Zsuzsa, 1932, ltsz: 82.8

Írószekrény, Kaesz Gyula, 1935, ltsz: 91.39

Újságtartó, Lukáts Kató, 1935 k., ltsz: 92.67

Egyajtós szekrény, Kolozsváry Sándor, 1930, ltsz: 2000.136

Csipketerítő, Kozma Lajos, 1920 k., ltsz: 83.731

Csipketerítő, Kozma Lajos, 1920 k., ltsz: 83.730

Talpas dísztal, Gara Arnold, 1928, ltsz: 18167

Plakát, Kaesz Gyula, 1930 k., Mlt 7486

Plakát, Lukáts Kató, 1940, Mlt 7452

Installáció

A kiállítás installációjának tervezője: Somlai Tibor belsőépítész, formatervező, Somlai Design Studio

A kiállítási grafika tervezője: Katona Klára

Az Iparművészeti Múzeum földszinti galériáját elfoglaló kiállítótér egy U alakban végigjárható, hosszú, kb. 6 m traktusmélységű tér, melyet erősen meghatároz a földszinti üvegcsarnok látványos architektúrája. A kiállítás installációját ezért formailag visszafogott, de

a tárgyalt korszakban kedvelt, intenzív (szürke, sárga, fekete, téglavörös) színvilággal oldottuk meg.

A műtárgy bútorok a falak mentén futó, illetve a térben elhelyezett sárga-szürke dobogókon kaptak helyet. A tematikus egységeket a falra erősített háromszög metszetű információs (fotókból és szöveges ismertetésekből álló) panelek különítették el.

Az egyéb műtárgyakat a falra épített gipszkarton polcokon helyeztük el, biztonságukat konzolosan szerelt plexi táblák biztosították.

A hosszúkás, folyosó-szerű teret négy, cukorkásdobozt imitáló pavilon törte meg, utalva a művészi árucsomagolás a korszakban történő látványos felfutására. A pavilonokat egyedi tervezésű, a bennük kiállított műtárgyak alkotóihoz köthető tapéták borították.

Az üvegcsarnok felé eső árkádokban 2-2 fémvázás tablót helyeztünk el, melyekben a műtárgyakhoz kapcsolódó dokumentumok (fotók, tervrajzok) voltak láthatók.

A magyar-angol nyelvű tárgyfeliratokat átlátszó fóliára nyomtattuk és a műtárgyak mellett helyeztük el.

A kiállítást kísérő kiadványok

A kiállításához közönségkapcsolati és reklámcélú kiadványok készültek azonos vizuális tematikában és grafikai arculattal. (1. mellékletben)

Tervezője: Gerhes Gábor és az ArtAnd Stúdió

Nyomdai kivitel: Gyomai Kner Nyomda Zrt (katalógus), Pannonia Print Kft (kis kiadványok)

Plakát: 400 pld (2 változat)

Szórólap: 7.000 pld (magyar és angol nyelvű, a kiállítás rövid ismertetőjével és kapcsolódó programokkal)

Leporelló: 10.000 pld (magyar, illetve angol nyelven a kiállítás koncepciójának összefoglalásával, programokkal)

Meghívó: 500 pld (a Tavasz Fesztivál nyitóeseményeként)

Molinó: 1 db (Az Iparművészeti Múzeum Üllői úti homlokzatán)

A kiállítási katalógusa:

A kiállításához neves szerzők közreműködésével készült, tanulmányokból, illetve műtárgyjegyzékből álló, gazdagon illusztrált katalógus jelent meg. A kötet tanulmányai a kiállításon bemutatott anyaghoz kapcsolódóan, de az ott megjelenített léptékhez mérten mélyebben, szélesebb tematikával, átfogóbban foglalkoznak a két világháború közötti ipar- és képzőművészet, illetve építészet kérdésével, s ezzel valóban hiánypótló kiadvánnyá lett. Ezt bizonyítja, hogy katalógust már a kiállítás megnyitását követően három hónappal újra kellett nyomtatni.

A katalógus paraméterei az alábbiak:

Art Deco és Modernizmus. Lakásművészet Magyarországon 1920-1940.

Kiállítási katalógus, Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2012

Szerkesztette: Horányi Éva

Szakmai lektor: Ferkai András

A katalógustételek szerzői: Bakos Katalin, Balla Gabriella, Csenkey Éva, Erdei T. Lilla, Horányi Éva, Kálosi Ildikó, Korani, Eleni, Marosi Eszter, Nagy Györgyi, Pandur Ildikó, Reichart Dóra, Simonyi István

A kéziratot gondozta: Szegzárdy-Csengery Klára

Tervezte: Gerhes Gábor

Képfeldolgozás: Áment Gellért

Nyomdai előkészítés: Art And Bt.

Nyomdai kivitelezés: Gyomai Kner Nyomda Zrt., ISBN 978-615-5217-01-2

TARTALOM:

Ferkai András: Előszó

Prékopa Ágnes: Dekoráció és funkcionalizmus az 1920-as és 1930-as évek magyarországi készítésű lakberendezési tárgyain

Reichart Dóra: Tradicionális és modern. Dekoratív tendenciák az 1920-as évek magyar enteriőrművészetében és azok osztrák és német kapcsolatai

Ritoók Pál: Lakóház-építészet a két világháború között

Horányi Éva. Irányzatok és irányadók. Modern törekvések a harmincas évek magyar bútorművészetében

Bakos Katalin: Modern és merész + kifinomult és elegáns nyomtatványok = art deco a magyar alkalmazott grafikában

Geller Katalin: Art Deco a magyar festészetben

Erdei T. Lilla: P. Szabó Éva szövött és nyomott textiljei a II. világháború végéig

Egger Zsófia: Lukáts Kató kapcsolatai a lakberendezéssel az 1930-as években

Kiss Éva: A Genfi Népszövetség palotájának magyar szobája

Bibliográfia

Névmutató

A képek forrásai

Rövidítések jegyzéke

Közönség és múzeumpedagógiai programok

Szervezők: Erdős Katalin Koncz Kinga, Pataki Judit

„Az új ízlés diadala” múzeumpedagógiai és közönséghasznosítási programsorozat beszámolója

Az Iparművészeti Múzeum múzeumpedagógiai műhelye izgalmas múzeumi feladatokat, játékokat, közönségprogramokat kínált a kiállítás látogatói számára. Az iskolai tantervi kapcsolódások a téma sajátosságaiból kifolyólag, illetve a viszonylag későn tárgyalt korszak miatt kevésbé domináltak, ennek ellenére minden programunkkal törekedtünk az élményszerűsége, a kreatív alkotó folyamatokba való bekapcsolódás lehetőségének megteremtésére és a művészeti alkotások különféle kulturális és társadalmi összefüggései iránti fogékonyság elmélyítésére. Az múzeumpedagógiai műhely programjait az 5-től 99 éves korig terjedő korosztály számára alakította ki.

A programkínálatban idén újdonságnak számított a workshopok és teaházak rendszeres meghirdetése, amelyek jól körülhatárolt, motivált és elmélyülten érdeklődő közönséget szólítottak meg. Az egyes alkalmakra a kiállítás tárgyidőszakából különböző művészeti területek, technikák illetve érdekességek kerültek kiválasztásra. A lakberendezés témája jó lehetőséget kínált a bútorral, az otthonnal, a modern kor lakáskultúrájával, illetve a karakteres, „személyiséggel” rendelkező bútorokról szóló foglalkozásoknak. Szintén kiemelt terület volt a plakát műfaja, ami lehetővé tette, hogy a résztvevők nyomon kísérjék az „új” grafikai műfaj sorsának változását a kialakulástól a múlt század közepéig. A kiállításban is jól körülhatárolt témák úgy, mint a kerámia, a bútor vagy az üveg egy-egy alkalommal a figyelem középpontjába kerültek.

Workshopok

BÚTOR – 2012. március 31.

A programot főleg az alkotni vágyóknak ajánlva rendeztük meg, főleg a gyerekekre és családjaikra optimalizáltuk. A kiállítás korszaka kultúrtörténeti háttérként szolgált a programhoz, aminek keretében a résztvevők egy interaktív vezetést követően habkartonból állítottak össze olyan babaházakat, amelyeknek a berendezési elmeit a kiállítás inspirálta. A programhoz számos a tárgyakon előforduló díszítő minta részletekből terülő mintás tapétát, csomagolóanyagokat készítettünk, aminek felhasználásával a résztvevők „igazi” dekoratőrökké, lakberendezővé válhattak. A program témája, a lakás, az otthon berendezése jó lehetőség volt arra is, hogy az oktatási rendszerben kevésbé jellemző építészeti nevelést és környezetkultúra fontosságára irányítsa a figyelmet.

PLAKÁT – 2012. szeptember 15.

Katona Anikó, fiatal művészettörténész előadásában a XIX. század egyik legkiemelkedőbb és talán a legszínesebb utat bejárt műfaján, a plakátművészet diadalútján vezette végig a program résztvevőit. Az előadást Nagy László grafikus vezetésével műhelyfoglalkozás követte, ami lehetővé tette, hogy az érdeklődők a szitanyomás technikájával, annak elméleti és gyakorlati sajátosságaival ismerkedjenek meg. Az art deco időszakból inspirálódva, immár kortárs motívumok és minták felhasználásával készíthetett mindenki saját, több színnyomásos plakátot. A workshop arra is jó lehetőséget teremtett, hogy a plakátok apropóján az Iparművészeti Múzeum saját korábbi, illetve más intézményekkel közösen szervezett kiállítási plakátjait elővegye és arról, mint médiumról a tartalom közvetítésének sikerességéről és hatékonyságáról vonja párbeszédbe a résztvevőket. A program végén nem csak új ismeretekkel, hanem régi és új plakátokkal térhettek haza a programra ellátogatók.

Családi napok

DIVAT ÉS ÉLETMÓD- GYERE A NAGYIVAL! 2012. május 5.

Titkon biztosan mindenkit érdekel az, hogy milyen is volt a 20-as évek divatja? Hogyan alakult ki az új és modern, csinos nő eszménye? Az öltözet, a dekoráció, az ékszerek és a lakás ékszerei egyaránt főszerepet játszottak a program során. A különböző műhelyekben egy-egy új technikával, anyaggal ismerkedett mindenki, vagy éppen a 20-as és 30-as évek ruhamásolatait és a korszak ihlette mai ruhákat ölthette magára.

A programot kísérő játékos vezetések, a kedvenc tárgyak feltérképezése, illetve a felnőtteknek tartott kurátori bejárás speciális és érdekes bepillantást nyújtott a korszakba. (A program plakátja mellékelve.)

ENGEDD, HOGY AZ ORRODNÁL FOGVA VEZESSÜNK! 2012. szeptember 29.

A családi nap kiindulási pontját az a feltevés adta, hogy minden korszaknak megvan a maga illata. Az *Art deco és modernizmus* kiállításban több olyan apró bútor is megtalálható, amelyek illatszeres vagy pipereszekrénykéek. Ezek apropóján szerveződött a kicsiknek és nagyoknak is sok érdekességet tartó drámajátékos vezetés, aminek során a Horányi Éva, a kiállítás kurátora a szekrénykéek titkos fiókjait feltárta a közönség előtt. A programban az illatokra, a higiénia szokásokra, az illatos növényekre, fűszerekre és parfümökre helyeztük a hangsúlyt, amelynek komponenseit illóolajok formájában külön-külön is bemutattuk. Az illattotó a mindennapokban is használt zöldfűszerek „vak” tesztelését és a legfontosabb étel és kozmetikai alkotóanyagokkal tette próbára a jelentkezők szaglását. (A részletes program és megjelenések mellékelve.)

Teaházak

A kiállításhoz kapcsolódó, elsősorban az idősebb korosztályt, mint közönséget megcélzó programok a kiállítás nyitva tartási ideje alatt a két nyári hónapot kivéve havi rendszerességgel, szerda délutánonként kerültek megrendezésre. A hangulatos, kötetlen beszélgetésre is módot adó rendezvényeket a kiállítás területén kialakított vetítősarokban rendeztük meg, ahol a félig lezárt, meghittebb környezetet a műtárgyak közelsége is vonzóvá tette, ugyanakkor a technikai feltételek (vetítési lehetőség) is rendelkezésre álltak. Az előadásokat olykor tárlatvezetések is kiegészítették, más alkalommal kézbe vehető tárgyak - Tevan Margit ki nem állított munkáiból, illetve Lukáts Kató grafikáit tartalmazó albumok közül válogatva – tették színesebbé. A kora délutántól (du. 16:00 órától) múzeumzárásig (18:00 óráig) tartó program második felében került sor az édes és sós teasütemények, valamint a többféle ízesítésű teák elfogyasztására, és ekkor volt mód a kötetlenebb beszélgetésre, a közönség kérdéseinek megválaszolására. Az előadássorozat tematikája részben a kiállítás hangsúlyos pontjaihoz igazodott (bútorművészet, kerámiaművészet), az ott látottakat egészítette ki, máskor az art deco olyan területeire (pl. építészet, alkalmazott grafika) kalauzolta el a közönséget, amelyek a kiállításon kevésbé intenzíven voltak jelen. Az egyes alkalmakon átlagosan 20-25 fő vett részt.

A rendezvénysorozatot a kiállításhoz készült flyer is reklámozta, de önálló arculattal az egyes témák részletes leírásával megjelent a múzeum honlapján, hírlevelében is, amelyet elektronikusan számos címre eljuttattunk. Az önálló arculathoz a múzeum Adattárának gyűjteményéből sikerült a témához rendkívül szorosan illeszkedő, kézzel rajzolt meghívókártyát kiválasztani, amelyen Kaesz Gyula bútortervező és neje (K. Lukáts Kató) invitál egy csésze teára.

A teaház témái és időpontjai a következők voltak:

- 2012. március 28. – Kaesz Gyula, a lakás- és bútortervező (Kiss Éva)
- 2012. április 25. - Modern bútor (Horányi Éva)
- 2012. május 30. - Az ismeretlen (?) Tevan Margitról (Ács Piroska)
- 2012. június 20. - Lukáts Kató alkalmazott grafikái (Lichner Magdolna)
- 2012. szeptember 19. - A lakás ékszerei: art deco kerámiák (Csenkey Éva)

Múzeumpedagógiai kiadványok

Szerzők: Koncz Kinga, Sziray Zsófia

Tervező: Szász-Benczúr Zsuzsa

Gyerekvezető füzet

A barátságos, K. Lukáts Kató grafikáival díszített borítójú gyerekvezető célja elsősorban a kiállítás moderált, mégis önállóan történő felfedezése. A családok vagy általános iskolás alsó tagozatosait megszólító füzetke tíz, a kiállításban szereplő műtárgy mentén mutatta be játékos és asszociatív formában az egyes tárgycsoportok kiemelkedő, figyelemfelkeltő alkotásait. Több olyan a korszak szempontjából fontos fogalom is tisztázásra került, a megszólított korosztály nyelvkészletének megfelelően, amelyek hozzájárultak az art deco és a modernizmus jelenségének jobb megéréséhez. A gyerekeknek lehetőségük volt elgondolkodni, alkotni, megfigyelni, összehasonlítani a tárgyakat otthonaik, életmódjuk hasonló szerepkörű tárgyegyütteseivel. A legaktívabban terveket, rajzokat küldtek vissza, amire a megadott postai vagy elektronikus levelezési rendszeren volt alkalmuk.

Feladatlapok

A kiállítás önálló feldolgozásához négyféle feladatlap készült elsősorban felső tagozatos és gimnazista diákok, illetve a múzeumot felkereső családok számára. Az A/5 méretre hajtott, négyoldalas lapok a gyerekvezető méretére, azzal megegyező arculattal készültek, így beleillesztve, de akár külön is terjeszthetők voltak. Az egyes feladatlapok önmagukban is alkalmasak voltak a kiállítás egy-egy altémájának - kerámiaművészet, fémművesség, bútorművészet, textilművészet – feldolgozására, együttesen pedig a teljes kiállításról alkothatott segítségükkel komplex képet a feladatokat megoldó diák. A négyoldalas lapok oldalanként egy-egy feladatot tartalmaztak, amelyek között volt összetettebb, bonyolultabb és egyszerűbb is. Összeállításuknál törekedtünk arra, hogy felhívjuk a figyelmet a magyar art deco néhány sajátosságára (népművészetből és mesevilágból kölcsönzött motívumkincs, új, szokatlan alapanyagok használata stb.) Célunk volt a változatosság is, így minden lapon megtalálhatóak voltak a kifejtendő, feleletválasztós és rajzos feladatok is.

Múzeumpedagógiai programok

A kiállításához kapcsolódóan kísérleti jelleggel olyan programkínálatot is összeállítottunk, amely német nyelven, a két tannyelvű iskolák felső tagozatos osztályai számára ajánlottunk ki. Az interaktív vezetéssel egybekötött látogatás, kísérletet tett a magyar és nemzetközi art deco jelenség összehasonlítására, a modernség és a napjainkban használt modern „jelző” fogalmi tisztázására. Többek között összehasonlítottunk art deco épületeket, életérzéseket és a luxussal asszociált sajátos anyaghasználatokat.

A nyár folyamán is nyitva tartó kiállítás több táborozó csoport is fogadott, akik számára a látogatásuk tematikájához igazítva sajátos kínálatot alakítottunk ki. Így került a nyomtatás, az ex-librisek, a lakberendezés és a babaházak, a 20-as és 30-as évek autósodái valamint a színes, vakmerő és feltűnő dísz tárgyak a középpontba.

Programok és látogatói adatok:

Program neve	Célközönsége	Alkalmak száma	A programtípus összes látogatója
Teaház	Idősebb generáció	5	150 fő
Családi napok	Családok, felnőtt, nagy szülő és gyerekek	2	300 fő
Workshopok	Motivált, szakmai érdeklődésű változatos korosztály	2	80 fő
Iskolai látogatások (német nyelven)	Középiskolás két tanítási nyelvű gimnazisták	2	70 fő
Iskolai csoportok	Általános iskolások	10	200 fő
Csoportos diákjegy (feladatlapral vagy vezetővel)	Általános és középiskolások		339 fő
Kombinált diákjegy (feladatlapral vagy vezetővel)	Általános és középiskolások		430 fő
Táborozó csoportok	Általános iskolások	3	70 fő
Speciális nevelési igényű iskolások	Szellemileg akadályozott gyerekek	2	30 fő
Összesen			1669 fő

Összegzés:

Az Art deco és modernizmus – Lakásművészet Magyarországon 1920-1940 című kiállításhoz kitalált „Az új ízlés diadala” programsorozat olyan kísérleti jelleggel született, amelynek szándéka széles és különböző összetételű közönség megszólítása volt. Örömeinkre szolgált, hogy a látogatóink között visszatérő arcokat is felfedeztünk, ami azt is bizonyítja, hogy ugyanazt a kiállítást lehet több szempontból, más-más tematika mentén vizsgálni és megéri újra eljönni a múzeumba. Célunk volt az is, hogy a korszakkal foglalkozó szakértőket, kutatókat és gyakorló művészeket egyaránt bevonjunk rendezvényeinkbe, hiszen tőlük a legautentikusabb a korszakról új ismereteket meríteni. A workshopokon és teaházakon művészettörténészek, grafikusok és formatervezők, míg a családi napokon innovatív pedagógiai módszerek és kísérleti ötletek mentén alakult a programstruktúra. A beszámolóhoz készített fotómelléklet valamint a programok meghívói azok széles körű látogatottságáról és az élénk sajtókommunikációról is árulkodnak.

A kiállításhoz készült kiadványokat minden csoportos vagy egyéni diák belépőnek ajándékkbaadtuk.

Tárlatvezetések:

A kiállításhoz szervezett tárlatvezetések is járultak. A közönség számára meghirdetett tárlatvezetéseket - a Múzeum önkénteseket foglalkoztató kezdeményezésének keretében, - a kurátor által felkészített tárlatvezetők végezték.

További kurátori tárlatvezetéseket szerveztünk különböző szakmai szervezetek, csoportok, illetve egyetemei hallgatók részére.

A 30 alkalommal kb. 458 látogató vett részt a tárlatvezetéseken.

Marketing kommunikáció

A kiállítás marketing kommunikációja a hagyományos POS anyagokon és szakmai, kiállításokhoz kapcsolódó megjelenéseken kívül további szélesebb célcsoportot elérő közterületi és online felületeket is használt.

POS anyagok:

- szórólapok
- leporellók (magyar és angol nyelven)
- plakátok
- molinó

Online megjelenések

- origo.hu (oldalszponzoráció, videó riport, bannerek, Kultúra rovat ajánlójában állandó megjelenés)
- port.hu

Sajtómegjelenések:

- Lakáskultúra
- Múlt kor
- Budapesti Tavaszi Fesztivál programfüzet
- Budapest folyóirat
- Ferencváros
- Nők Lapja

Közterület:

- MAHIR hirdetőoszlopok (35 db)
- Járműreklám (4 db)
- City decor plakátkampány (2x7 db)

Online kommunikáció

A kiállítást kiemelt helyen szerepelt a múzeum honlapján (www.imm.hu), és nagy hangsúlyt kapott a múzeum facebook-oldalán is (facebook.com/Arsdecorativa). A kiállítás időtartama alatt együttműködést kötöttünk az Origo internetes portállal, ahol a kultúra rovatban háttér- és banner-reklámokkal, illetve PR-cikkekkel népszerűsítettük a kiállítást. A kapcsolódó programokról mind saját honlapunk, mind együttműködő partnereink (az Origo mellett kiemelten a hg.hu) is rendszeresen beszámoltak.

A **sajtó és egyéb médiumok** is kitüntetett figyelemmel fordultak a kiállítás felé.

A televízió csatornák kulturális híradásai, illetve magazinműsorai számos alkalommal tudósítottak a kiállítás létrejöttéről, illetve készítettek interjút a kiállítás kurátorával Horányi Évával, és látványtervezőjével, Somlai Tiborral.

A nyomtatott sajtóban a kiállítás megnyitását hírül adó írások sokasága mellett az országos és regionális napilapok, illetve közéleti folyóiratok méltató cikkeket is közöltek. A szakmai sajtóban is igen elismerő, elemző írások láttak napvilágot, szinte valamennyi művészeti folyóirat részletesen foglalkozott a témával.

(A sajtóanyagok összegzését l. a mellékletben)

Az Iparművészeti Múzeum a fő kiállítás tematikájához kapcsolódóan külön forrásból 2012-ben még két **szatellit-kiállítást** is megrendezett:

Egy magyar művész Angliában – Márkus Lili kerámiaművészete és a Márkus-család

2012. március 1. – április 29., Szürke terem

A bemutató a Juliet Kinchin által a glasgow-i Collins Galleryben 2008 őszén rendezett kiállítás magyarországi adaptációja.

A kiállítás több szílat követ nyomon. Egyrészt, hogy egy kisvállalkozásból hogyan lett a Márkus Lajos Rt. a két világháború közötti Magyarország egyik legfontosabb vasszerkezet építő cége, speciális és tömegtermékek gyártója, amely még a második világháború utáni államosításokig is fontos szerepet játszott például több budapesti Duna-híd újjáépítésében. Másrészt Márkus Lili képzőművész, a cég egyik tulajdonosának felesége pályájára koncentrál, aki keramikusként gyorsan felívelő pályájával érdekes példája a korszak a korszak emancipálódó nőművészeinek.

A kiállítás a Márkus-családdal (Tom Markus) együttműködésben került megszervezésre, kurátora Ritoók Pál (Építészeti Múzeum) és Horányi Éva.

A kiállításhoz a Glasgowban kiadott kétnyelvű katalógus kapcsolódott.

Mozdulat – A magyar mozdulatművészet története és kapcsolatai 1902-1950 között

2012. június 28 – szeptember 9., Kupolaterem

Magyarországon a mozdulatművészet mintegy száz éve 1912-ben, Dienes Valéria és Madzsar Alice színrelépésével született meg. Táncreform-mozgalomként a kezdetektől fogva szoros kötelékek fűzték a korabeli magyar képző-ipar- és fotóművészethez. A táncelőadások színpadra állítása során, a plakátokat, kosztümöket és díszleteket Bortnyik Sándor, Kádár Béla, Scheiber Hugó, Boromissza Tibor, Stricker Éva, Szlovák György, Kövesházi Kalmár Elza és Jaschik Ámos tervezte. Ennek az együttműködésének jelentős részét a korszak magyar fotóművészeinek mozdulatművészekről készült portréi, mozdulatművészek bevonásával készült mozgástanulmányai és előadásokról készült fényképei teszik ki, amelyek bemutatása a kiállítás célja.

A kiállítást az MTA BTK Művészettörténeti Kutatóintézetével közösen szerveztük.

Kurátor: Vincze Gabriella, koncepció: Beke László

A beszámoló lezárva: 2012. december 13-án.

A szakmai beszámolót összeállította:

Horányi Éva

Iparművészeti Múzeum

a kiállítás kurátora és pályázati felelős

Képes beszámoló a kiállításról

